

praviti nove imperfektivne oblike in prenesli smo te v VI. vrsto; tako imamo sedaj: plačevati, vpraševati, srečevati. Za temi smo pa potem brez prave potrebe ponaredili slične oblike: izraževati, oglaševati, povračevati itd., katere so ne le da ne neobhodno potrebne večkrat tudi malo blagoglasne in precej dolge. Sevéda katere izmed teh oblik so se že udomačile, tiste rabimo brez pomisla. Pregovora „Kakor se posojuje, tako se povračuje“ ne bomo izpreminjali kategorično v „Kakor se posoja, tako se vrača“, oblike „opaževati“ pa poleg „opažati“ in „opazovati“ ni potreba. (NB. *opaževati* je tudi lahko imperfektivum od *opažiti* verschalen in *vračevati* je tudi lahko imperfektivum od *vračiti* curieren). Toda bodi dovolj!

Končno pa še nekaj. V „porabnih mislih“ („Dom in Svet“ III. pag. 55.) čitamo tudi te-le stavke: „In kar ni prišlo pri nas od neke strani — že itak ne more dobro biti. Inače ne bi se preziralo rečij dokazanih (sic!) in še vedno po starem kopitu pisalo in govorilo in učilo po slovnica, po šolah po nedokazanih izrekih nekih profesorjev.“ — In nekoliko spredaj čitamo v istem sestavku jadikovanje, „kako nedostatna so pravila po naših slovnica in kako pogrešno pisane besede se sprejemajo celó v naše besednjake;“ izmed besednjakov pa je omenjen ravno najnovejši (t. j. Janežič-Bartlov), v katerega „se je tudi vtihotapila hiba: *kaznovati*.“ — — Da se „kaznovati“ nikakor ni vtihotapil, nego da je pri vstopu prezentiral veljavno vstopnico, smo že povedali; povedati pa še moramo, da ni treba od neke strani „nekej strani“ nič zabavljati. Ta „neka stran“ je najnovejši slovník po svojih skromnih zmožnostih s poštenim trudom za tisek priredila. Če je v njem kaj nedoslednega in nedostatnega, kaj pogrešnega in popravila potrebnega (in to vemo, da je — cf. Vorwort pag. IV.), prosimo, popravljajte in popravite, dokazujte in dokažite, a prosimo: brez zbadanja! Ta „neka stran“ dokazanim resnicam nikdar ni in ne bode očij zapirala, naj pridejo te resnice od koderkoli, da so le dokazane. A še jedenkrat moramo ponoviti: nič zbadanja, nič zabavljanja! — —

L. P.

III.

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Prevel, uvod in komentar spisal **Franc Brežnik**, c. kr. profesor v Rudolfovem. Tiskala Cirilova tiskarna v Mariboru 1889, 8, 135 str. Založil pisatelj. Cena 60 kr., po pošti 65 kr.

G. prof. Brežnik ni več neznan na slovenskem slovstvenem polju. Trudi se po programih Novomeške gimnazije Slovence z življenjem in delovanjem klasičnih narodov starega veka seznaniti, in to podjetje je hvale vredno,

Tudi preteklo leto nam je prineslo zgoraj omenjeno knjigo kot sad njegovega truda. Najboljši del cele knjige, ki bode tudi širše kroge zanimal, je po našem mnenju uvod. Tukaj nam podaje g. pisatelj v kratkih, a krepkih potezah zgodovino vzgoje in zgovornosti pri Rimljanih; posebno se mu je pa posrečila slika o socialnih razmerah v Kvintilijanovi dobi. Dalje se govori v uvodu o Kvintilijanovem načrtu vzgoje in pouka; posebne važnosti je točka o Kvintilijanovih nazorih o vzgoji značaja, v katerih Kvintilijan da trdi, more govornik le poštenjak biti. O tej tvarini jasno govoriti je precj težavno, in vender je g. pisatelj svojo nalogo prav dobro rešil. Razpravlja se v uvodu tudi o smotru Kvintilijanove vzgoje in pouka in o jezikovnih zaslugah Kvintilijanovih. Prestava obsega I., II., X. knjigo in odlomek iz XI. knjige, namreč drugo poglavje o spominu. Prva tri poglavja I. knjige bodo posebno učitelje ljudskih šol zanimala, in to tem bolj, ker so načela v pedagogiki od Kvintilijana, sevda mutatis mutandis, do naših dnij ta ista ostala. Druga poglavja te knjige so le za gimnazijske učitelje važnejšega pomena in nestrokovnjakom naravnost nerazumna, posebno tista, ki se bavijo z latinsko slovnico, z vrčinami in napakami izrazov, s slovniškimi pravili, s pravopisom, s čitanjem i. t. d. Širše kroge bi utegnila zanimati poglavja »o jezikoslovčevem poslu«, »o glasbi«, »o geometriji«, posebno pa 12. poglavje: »Ali je možno, da bi se v taistem času mladina v več predmetih poučevala?« Druga knjiga Kvintilijanova je za zgodovino pedagogike velike važnosti, ker sedanja vzgoja nima več smotra, govornikov vzgojevati. Vender bode našel tudi pedagog današnjih dnij marsikatero zrno, posebno če pomislimo, da hoče Kvintilijan govornika - poštenjaka vzgojiti. In saj je tudi naloga naših odgojevalcev poštenjake vzgojevati — sevda poštenjake tudi v verskem oziru, in to je ravno točka, v kateri se sedanja vzgoja najbolj razločuje od vzgoje starih narodov, kajti, »v starem veku je bil namen vzgoje in olike človeške le srečno življenje na zemlji.« Kristjanski pedagog pa ima nalogo svojega gojenca tudi za srečno večno življenje pripravljati. Pravila v nekaterih poglavjih druge knjige, kakor »o obnašanju in dolžnostih učiteljevih,« »naj-li se takoj najboljši učitelj rabi?«, »o načrtu in popravljanju pismenih nalog,« »o učenju na izust,« »o dolžnosti učencev,« imajo še sedaj občno veljavo. Deseta knjiga ima za slovstvenega zgodovinarja mnogo izvrstnega gradiva. Jednajsta knjiga (II. poglavje) obsega razpravo o spominu.

Kar se zlogu v uvodu in v prestavi tiče, bi g. pisatelja le na nekaj opozarjal, namreč da piše v predolghih stavkih in perijodah. To posebnost slovenskega jezika, namreč da ne ljubi dolgih stavkov in perijod, posebno pa ne odvisnih stavkov druge, tretje ali celo četrte stopinje, zapazil je že Slomšek. Zató dam g. pisatelju pomisliti, če je dobro, kakor se čita

str. XXVII.: »Da se pa ne vtegne misliti, da sem si sam odgovor izmislil po navadi Sokratovcev, naj le bo kdo tako trdovraten nasproti resnici, da se predrzne trditi, da ne bode hudobnež s taisto nadarjenostjo, pridnostjo in učenostjo nič slabši govornik postal, kakor poštenjak: pa tudi temu hočem njegovo napačno mnenje dokazati,« ali str. XXX. »In kakor učitelji telovadstva . . . . razkosane moči.« Na to posebnost slovenskega jezika bi se bil moral gospod pisatelj tudi pri prestavi ozirati; moral bi marsikatero perijodo razkrojiti, kar se že tudi v dobrih nemških prestavah nahaja. Opozarjam izmed mnogih mest le na str. 11.: »In to pripravi učitelje, da črke, ko jim se zdi, da so jih dečkom po onem pravem redu, po katerem se prvič navadno pišejo, vcepili, od zadaj nazaj poučujejo in z mnogovrstno spremembo mešajo, tako dolgo, da učenci črke po podobi poznajo, ne pa samo po vrsti.« Ali str. 41.: »Tako je dognano . . . ., v katerej je bila zapisana.« Semtertja se nahaja namesto določne pridevnikove oblike nedoločna, n. pr. str. XXVI. »ta izvanreden dar.« Fraza »govor držati«, mesto »govor imeti« mi nič kaj ne ugaja. Tiskovne pomote so večinoma že popravljene. Tisek je lep in razločen. To knjigo lahko z mirno vestjo vsem strokovnjakom, pa tudi širšim krogom priporočamo.

Odgovor na J. Lendovšekove opazke

o moji izdaji Fanežičeve slovnice.

Spisal dr. Jakob Sket.

(Dalje.)

22. Neopravičena je želja Lendovšekova, naj se deležniki kakor *iskaje*, *lizaje*, *iskajoč*, *lizajoč*, itd. opusté in da se v kaki opombici pristavi, „naj se ne rabite te dve obliki v pisnem jeziku.“ Kdor tako uči ali kaj takega zahteva učiti, pregreši se proti našemu jeziku, kakor se ta zdaj govori in piše. Celó po krivici zahteva na dalje g. L., da se naj uči, da je oblika *kupujé* se začela splošno rabiti v novi slovenščini. Kdor tako uči, piše slovnico najbrže za vnuke naše, ne pa za učence iz sedanje dobe.

Isto krivico dela g. ocenjevatelj naši slovenščini trdeč, da je krivo pisati *kupovaje*, *zatajevaje*, itd. Najboljši izmed naših pisateljev se poslužujejo teh oblik, in reči moram, da se dandanes v dosti večjem številu piše *kupavaje* kakor *kupujé*, in to je celó naravno. Oblika *knpujé*, *gospodujé* itd. se zategadelj ne more priljubiti ter si pridobiti splošne veljave v našem jeziku, ker se prelahko s 3. jedinsko osebo: *kupuje*, *gospoduje*, zamenjava,